

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Arhimandrit
VASILIOS BACCOIANIS

Cum să biruim
MÂNIA, URA
ȘI INVIDIA

Traducere din limba greacă
Andreea Macra

EDITURA DE SUFLET
EDITURA TABOR
București

Introducere

Instinctele trupești și sufletești (așa-zisele patimi „ireproșabile”) ne-au fost lăsate cu un scop: pentru supraviețuire.

Un exemplu îl reprezintă patima trupească a foamei (în termeni tehnici: patimă ireproșabilă sau, mai degrabă, „patimă firească” – *n.n.*); aceasta ne îndeamnă, mai bine zis ne silește, să ne procurăm hrană pentru ca, mâncând, să supraviețuim. Același lucru este valabil în cazul setei, al somnului și al relațiilor trupești (lăsate pentru perpetuarea speciei, de unde și „instinctul nașterii”).

Totodată, am fost înzestrați și cu patima (sufletească a) mâniei în scopul de a ne apăra împotriva răului și a ne îndepărta de el. Același lucru este valabil pentru gelozie: suntem geloși

pe binele din jurul nostru, și această gelozie ne îndeamnă să poftim binele, să îl imităm. În privința fricii, lucrurile sunt simple: o purtăm în noi pentru a ne smeri și a ne trezi conștiința, fiindcă doar așa vom supraviețui duhovnicește.

Guvernatoarea patimilor trupești și sufletești este rațiunea. Aceasta ar trebui să le pună corect în mișcare și să le aducă în stadiul firesc de funcționare. Totuși, fiindcă satisfacerea acestor patimi este împletită cu plăcerea, putem afirma că este dificil pentru noi, iubitorii desfătărilor, să spunem „nu” la ceva care ne *răsplătește* simțurile. Rezultă, așadar, o atracție aproape irezistibilă a minții spre voluptate, aceasta devenind într-un final sclava patimilor. Nu mâncăm ca să trăim, ci trăim ca să mâncăm ș.a.m.d. Patimile nu le mai folosim ca să supraviețuim, ci ca să ne autodistrugem. S-au transformat, din instrumente de mântuire, în instrumente de pierzare.

Pe când Adam era încă în Rai, avea aceleași patimi trupești și sufletești, dar în forma și cu sensul lor firesc. De exemplu, mânca spre slava lui Dumnezeu, se înfuria împotriva ră-

ului s.a.m.d., astfel încât sporea duhovnicește. Totuși, a păcătuit, iar patimile lui și-au schimbat „orientarea”. După cădere, omul mânca spre slava pântecelui, se înfură asupra fratelui, își ura fratele ș.a., încât el scădea duhovnicește. Noi am moștenit acest mecanism defect funcțional al patimilor, dar suntem chemați să îl restaurăm și să-l readucem la starea primordială de funcționare, cea de dinaintea căderii.

„Răutatea și patima nu există în firea omului, fiindcă Dumnezeu nu este creatorul răutății și al patimilor.”¹ Cu alte cuvinte, „chipul lui Dumnezeu din om nu a dispărut, ci pur și simplu s-a ascuns, s-a aburit, așa cum se aburește o oglindă și nu mai putem vedea imaginea inițială (asta nu înseamnă că dispăre cel oglindit – n.n.).”² Prin urmare, firea curată, virtuoasă, pe care a avut-o Adam înainte de cădere este înlăuntrul nostru, este încă „vie”, dar pur și simplu a fost

¹ Cuviosul Ioan Scărarul, Cuvântul 26, *Despre discernământ*, 41 (textele din *Pateric*, pentru o mai bună înțelegere, sunt redată într-o traducere liberă).

² Sfântul Atanasie cel Mare, *Cuvânt împotriva elinilor*, 8. P.G. 25, 160.

„acoperită” de către firea „stricată” prin păcat. Firea dintâi a fost practic oprimată, și acum suspină de durere.

Întreaga noastră fire, toate puterile noastre sufletești suferă atunci când facem lucruri nefirești, când ne înfuriem pe aproapele nostru, când simțim ură față de el, îl invidiem sau când îl asuprim. În sens contrar, sufletul se bucură nespus de mult atunci când facem fapte care țin de firescul lui: îl iubim pe aproapele, îl iertăm, ne milostivim de dânsul. Cu adevărat vă spun: într-un fel ne simțim atunci când iubim pe aproapele, când îl iertăm și cu totul altfel ne simțim atunci când îl urâm sau suntem neiertători, cu toate consecințele care se răsfrâng asupra sănătății noastre trupești și sufletești!¹

„Îi admirăm pe regii care stau pe tron, purtând coroane și porfire. Însă mai vrednic de uimire este omul care și-a făcut mintea împărat, înălțând-o pe «tron», căci de acolo, de sus, împărățește peste patimi, iar pe cap poartă coroană duhovnicească plină de lumină”².

¹ A se vedea mai multe amănunte la *Epilog – Patimi și boli*.

² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Dacă flămânzește dușmanul tău*, 4 P.G. 51, 177.

Mânia

„Mânia împotriva aproapelui”

Zis-a Domnul: „Oricine se mânie (fără motiv) pe fratele său vrednic va fi de osândă!” (*Matei 5, 22*). Dar cine se mânie fără motiv? Nimeni. Fiecare dintre noi avem un motiv anume pentru care ne mâniem pe aproapele, mai ales dacă suntem provocați. Ne absolvă cumva aceasta de vină în fața lui Hristos? Faptul că avem motiv întemeiat să ne mâniem?

„Fără motiv” (*Matei 5, 22*) „a fost adăugat de către acei copiiști care nu au putut să înțeleagă duhul Sfintei Scripturi. Trebuie știut că Sfânta Scriptură ne îndeamnă să înlăturăm definitiv din sufletul nostru orice

urmă de mânie.”¹ Așadar, nu a spus Domnul acest amănunt („fără motiv” – *n.n.*)². Domnul a zis să nu ne mâniem având în vedere porunca „să nu ucizi”, vrând să taie definitiv rădăcina uciderii, și anume, mânia. „S-a spus: cine va ucide, vrednic va fi de osândă. Eu însă vă spun vouă că oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă” (*Matei 5, 21-22*).

Este ca și cum ne-ar spune: când te mâni asupra aproapelui tău, devii periculos. Se poate ca, în acel moment, să-ți ieși din fire și să săvârșești până și ucidere. Și, chiar dacă nu ajungi să

¹ Avva Casian, *Omiliile cu părinții din deșert*, vol. II, Editura „Etoimasia”, p. 483.

² Până în momentul în care a fost inventată tipografia (sec. XV), existau copiiști; aceștia transcriau textele și, de multe ori, se făceau greșeli. Greșeli au avut loc și când s-a transcris Sfânta Scriptură. Patriarhia Ecumenică a recomandat întrunirea unei comisii speciale alcătuită din trei membri care să reexamineze Noul Testament. În 1904 a fost editat Noul Testament, care s-a păstrat, astfel, până azi. Se pare că versetul cu pricina (*Matei 5, 22*) a fost lăsat neschimbat fiindcă, la acea vreme, comisia nu consultase manuscrisul Sfântului Casian din secolul IV. Acest lucru nu denaturează mesajul Sfintei Scripturi: „Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu și, crezând, să aveți viață în numele Lui” (*Ioan 20, 31*).

ucizi, prin faptul că te-ai mâniat ai făcut primul pas spre ucidere. Minte ta s-a tulburat, s-a umplut de gânduri împotriva aproapelui tău. Gândurile vor naște în inima ta dispreț, ură împotriva aproapelui. Și, dacă te vei mânia din nou, ura va crește, cu toate consecințele pe care le implică în relația cu aproapele pe care ai ajuns să îl urăști.

De aceea „orice supărare și mânie să piară de la voi” (*Efesenii 4, 31*). Dar, și dacă vă supărați sau vă mâniați, „soarele să nu apună peste mânia voastră” (*Efesenii 4, 26*), să vă împăcați cât mai repede cu putință, ca să nu prindă rădăcina în sufletul vostru.

„Mâniați-vă, dar nu păcătuți”

Așadar, „mâniați-vă, dar nu păcătuți”, spune Sfânta Scriptură (*Psalmi 4, 4*). Mai spune și altceva: „Părăsește mânia și lasă iuțimea” (*Psalmi 36, 8*).¹

¹ Biserica și Sfânta Scriptură atribuie cuvântului „mânie” multiple sensuri, mânia putând însemna și durere sau nefericire: „Căci va fi în țară mare strâmtorare și mânie împo-

Pe de o parte, ne permite să ne mâniem, dar, pe de altă parte, ne interzice cu desăvârșire furia. Într-un final, ce rămâne valabil?

„Mânia împotriva șarpelui există în noi în mod firesc, dar noi o folosim împotriva aproapelui.”¹ Am fost înzestrați din fire cu patima mâniei pentru un singur scop: să o întoarcem împotriva păcatului. Așadar: versetul „părăsește mânia și lasă iuțimea” (Psalmi 36, 8) înseamnă să nu te înfurii împotriva aproapelui, în timp ce „mâniați-vă, dar nu păcătuțiți” (Psalmi 4, 4) înseamnă să ne mâniem împotriva păcatului.

În pilda despre cina cea mare (v. Luca 14, 16-24), Domnul ni-l arată pe stăpânul casei mâniindu-se (v. Luca 14, 21) deoarece invitații l-au refuzat invocând scuze mărunte (v. Luca 14,

triva acestui popor” (Luca 21, 23), acestea fiind spuse în contextul distrugerii Ierusalimului. „Pentru ca să fim noi izbăviți de necazul, mânia, primejdia și nevoia”, spunem în Biserica noastră (Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur, Ectenia mare). „Ce mânie (cu sensul de blestem, urgie – n.n.) s-a abătut asupra noastră?”, spuneau bunicii noștri atunci când treceau prin vremuri cumplite.

¹ Cuviosul Ioan Scărarul, *Cuvânt despre discernământ*, 26, p. 4.

18-20). Mânia acestuia nu s-a întors împotriva invitaților, ci împotriva relei lor alegeri. Cum și-ar fi înțeles aceia greșeala lor, dacă stăpânul acelei case nu s-ar fi „sălbăticit”?

Și în parabola nunții fiului de împărat (v. Matei 22, 1-14), Domnul îl prezintă pe împărat plin de mânie (v. Matei 22, 7). Invitații au nesocotit bunăvoința împăratului și au refuzat să fie părtași la nuntă, invocând, iarăși, motive lipsite de importanță (v. Matei 22, 5). A fost nevoie, așadar, de mânia împăratului, ca aceștia să își înțeleagă marea greșeală.

„Moise însă era omul cel mai blând dintre toți oamenii de pe pământ” (Numerii 12, 3). De aceea, de fiecare dată când israeliții i se împotriveau, le rezista cu pace. Totuși, când a considerat că nu există altă soluție decât mânia, a folosit-o. Când i-a văzut închinându-se vițelului ca unui dumnezeu, atât de tare s-a înfuriat, încât a spart tablele Legii pe care tocmai le primise din mâinile lui Dumnezeu (v. *Leșirea* 32, 19).

Același lucru este valabil și în acest caz. Mânia sa nu se îndrepta împotriva fraților lui israeliți, ci împotriva

Realtceva nu făceau decât să analizeze cu multă grijă mișcările „barbarilor”. De exemplu: L-a vizitat odată un monah pe avva Pimen și a început acela să vorbească despre lucruri înalte, duhovnicești, despre tainele Cerului ș.a. Auzindu-l, cuviosul s-a întristat și și-a întors fața în altă parte. Văzând aceasta monahul, a coborât discuția la cele smerite și a început să vorbească despre patimi. Atunci, cuviosul Pimen, ușurat, a acceptat din toată inima să discute despre acestea¹.

Noi facem un singur lucru, și anume să-i hrănim permanent pe „dușmanii” noștri, adică patimile noastre; iar prin aceasta dobândim un singur lucru: îndepărtarea continuă de Domnul! „Dacă nu ne biruim patimile, degeaba am venit pe lume! Am venit mai degrabă pentru pierderea noastră.”²

Câtă vreme suntem în viață, sunt șanse de mântuire. (Pe cei care au murit și au mers în iad să îi plângem!). Este de ajuns să ne ostenim după putere și, cu harul lui Dumnezeu, toate se pot face. AMIN.

¹ *Pateric*, Avva Pimen, 8.

² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tâlcuire la Evanghelia după Ioan*, 104, 3, P.G. 59, 458.

Cuprins

Prolog.....	7
Introducere	8

I. Mânia

„Mânia împotriva aproapelui”	13
„Mâniați-vă, dar nu păcătuiți”	15
Mânia pătimasă (vătămatoare)	19
Mânia: oglinda sufletului	22
„Bărbatul mânios”	24
Când celălalt se mânie	27
Când te înfurii și tu	30
„Să nu apună soarele”	32
Cum se biruiește mânia?	35

II. Ura

Ura împotriva răului	39
Amărăciune sau ură?	41
„Râul cel lin curgător”	42
„Ucigașul de oameni”	45
Cine este cel pierdut?	49
„Ochiul” ranchiunosului	52
„Nu v-am văzut” (<i>Isaia</i> 58, 3)	56
Drumul către iad	59
Ținerea de minte a răului și Sfânta Împărtășanie	61

Cum se biruiește ura?	64
Medicamentele	65
Cel nevinovat pune început bun	67
„Dacă vrăjmașul tău flămânzește” (Romani 12, 20)	71
Care este câștigul tău?	74
Diavolul și împăcarea	76
Ura în Vechiul Testament	78
Ura între creștini.	82

III. Invidia

Ura si invidia	85
Invidie, slavă deșartă.	87
Invidia, boală între rudenii.	91
Chin	93
Invidie și ucidere	96
Lucrare demonică	99
Când suntem invidiați.	102
Împotriva invidiei	106
Epilog	109

Comenzi:

www.librariasophia.ro

Difuzare:

SUPERGRAPH

Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3, 031216, București

Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84

e-mail: contact@supergraph.ro